

“ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ, Ի ԱՊԱԳԱՆ

Նրկար կեսնք մը չէ ձգած իւր ետեւը “Հանրէս Լճօթէայ”ն — դեռ 25 տարեկան առողջ հասակի մէջ է. բայց ունի առջեւէն ապագայ մը, որուն տարիներն անհամար են. կը մաղթենք այդ ընդարձակ ասպարէզին մէջ յամայր ամս . . .

Մաղթանք, բաղձանք յայտնեն եթէ Հաճոյական պարտքն է ամէն ազգասիրի եւ բանասիրի “Հանրէս Լճօթէայ”ի նման ձեռնարկութեան մը, մի եւ նոյն ժամանակ պարտքն ըլլալու է խորհիլ այն միջոցներու վրայ, որոնք յաջողութիւն կրնան տալ ըզից, երկար կեանք՝ ձեռնարկութեան:

Բնականաբար Միաբանութիւն իրեն պարտք կը ծաննայ ապրեցնել իւր Ուսումնաթերթին ցորչափ ժամանակ որ տաք է ազգասիրութիւնը իւր արեան երակներուն մէջ, ցորչափ դիտակից է իւր ուսումնական կոչման . . . Բայց այս պարտքը չէ կրնար հաւասար ուժով մըցիլ միւս աւելի ծնշող պարտքին՝ իւր գոյութիւնն ապահովելու հարկին հետ:

Ուսումնաթերթը 25 տարի անդադար նկատի առաւ Միաբանութեան նիւթականը, իրամական քէ-դօն, միշտ նիւթական կորուստ պատճառելով:

Այս պարագան կրնայ թերեւս օր մը խզել Ուսումնաթերթին արդիւնաւոր կենաց թելը՝ Դարմանը հարկ է խորհիլ այժմէն, եթէ կայ խոր համոզում անոր գոյութեան անհրաժեշտ կարեւորութեան վրայ:

Եւ Միաբանութիւնն ի տես անոր 25 ամեայ գործունէութեան ուրախաբար յորեւեանի՝ կ'առաջարկէ յմեքարութեան մասնաւոր խորհրդածութեան նիւթ ընել զայն:

“Հանրէս”ի նման մասնագիտական ակադեմական ձեռնարկութիւններ Եւրոպայի մէջ ունին իրենց թիկունք պետութիւններ, հասարակական հաստատութիւններ, չնայելով որ կան արդէն բազմաթիւ ընթերցողներ:

Դսկ “Հանրէս Լճօթէայ”ն . . .

Ո՛չ միայն չունի համեմատաբար բազմաթիւ ընթերցողներ, այլ եւ իւր սակաւաթիւ 300 բաժանորդներու հազիւ կէսն կը նպաստէ իրեն կանոնաւոր վճարմամբ:

Զենք ուզեր որոնել ասոր պատճառները, չենք ուզեր յորենացուց հետ մեղադրել ազգն իրեւ “անընթերցասէր”, ժողովուրդ, բայց հարկ է խոստովանիլ թէ կը պակսի դեռ խոր գիտակցութիւն այսպիսի ձեռնարկութեան մը մեծ կարեւորութեան՝ ազգային պատմութեան, զրականութեան բարգաւաճման համար:

Միաբանութիւնն չէ ուզած երբեք եւ պիտի չուզէ նաեւ այսուհետեւ չահիլ “Հանրէս Լճօթէայ”էն, բայց պիտի չ'ուզէ միանգամայն տուժել՝ տարեկան ոչ նուազ քան 3000 Ֆրանկ:

Այս բացին կարելի է դարման տանիլ երկու ծանապարհով. նախ աշխատելով ձեռն ի ձեռն՝ Բաւարիայէն ընթերցողներու Ռեդ: Եւ երկրորդ՝ Կաթիլով Դրամագութի:

Անհրաժեշտ է մանաւանդ կազմել՝ զրամոգլուս մը ընդ միշտ պատսպարած ըլլալու համար Ուսումնաթերթը՝ որ եւ իցէ վտանգի առջեւ:

Ասոր առաջին օրինակը կու տայ Միաբանութիւնը՝ իւր արդէն աղքատին արկղէն յատկացնելով ազգային-գրական այս ձեռնարկութեան 1000 Ֆրանկ:

Այս նպատակին կը յատկացուի նաեւ Մեծ. Պ. Եովհ. Պալեանի 1000 կրօնէի բարեացակամ ընծայաբերութիւնը խմբագրութեանս, որուն համար նաեւ հրապարակու կը յայտնենք մեր անկեղծ շնորհակալութիւնքը:

Այս նպատակին պիտի յատկացուի նաեւ «Ֆոնդաշին»-ի դուր շահը:

Նր ֆոնդ Հայ գրասէր բարերարներու օժանդակել այս ձեռնարկութեան, նեաեւ այս արկղին մէջ նաեւ իրենց բարեացակամ լուծանքն, որոնց մասին ամէն անգամ հաշիւ պիտի տրուի «Հանդէս Ամօրեայ»-ի մէջ:

Այստեղ թոյլ կու տանք մեզի «Ֆոնդաշին»-էջերէն (էջ 63—64) յառաջ բերել Գե. Զ. Մէնկլիշեանի հետեւեալ տողերը.

«Եթէ համոզուած ենք «Հանդէս Ամօրեայ»-ի հրատարակութեան կարեւորութեան վրայ, եթէ ինչպէս վերջին տարիներու փորձն սկսաւ ցոյց տալ, օտարազգի պրոֆեսորներ իրենց հայագիտական ուսումնասիրութեանց օրգան» «Հանդէս Ամօրեայ» ընտրելու մեր ջանքն յաջողի, եւ կենդանական մասնադրամայր մը ընել տալ յաջողիք հայ բանասիրական թերթը, կանդաժ չենք ըլլար Հայութեան համար գրական կոթող մը: Եւրոպայի միջակինդրոն» ամէնէն աւելի պատահութիւն ունինք այս գրական համահործակցութիւնը կատարեալ տեսնելու: Բայց այս՝ Կրամաշինայ էր Կրամաշինայ մը որ Կրամաշինայի պիտի սկսի բարդուիլ եւ ինքնին յընթացս պիտի հասնի հազարներու: Եւ մեծամեծ զոհողութիւններու ալ կարիք չունի այսպիսի գրամագլուխ մը. եթէ 3,500,000 հայութենէն 700 հոգի միայն 100 Ֆրանքի լուծումով մը նպաստէ այս գրական ֆոնդին, քանի մը տարուան մէջ կ'ունենանք բաղձացեալ գրամագլուխը, որ իւր շահուն շահօքն յընթացս ժամանակաց պիտի աճի եւ պիտի արձակէ մեր ձեռքը՝ մեր մտադրած կատարելութեան հասցնելու «Հանդէս Ամօրեայ»:

Բայց բնական է թէ մեր բարեկամ գրասէրները պիտի գտնեն աւելի դիւրին եղանակ մը, այս գրամագլուխը հայթայթելու՝ հայ Միկինեաններ դտնելով ւ Վասն զի «Հանդէս Ամօրեայ»-ի բն համար պիտի չպահէ այն գրամական նպաստները:

Իւր 25ամեայ յոբելեանին առթիւ կը յորդորէ ուրեմն «Հանդէս Ամօրեայ»-ն իւր բարեկամներն, որ ոչ թէ իրր ողորմութիւն, այլ հայութեան գրականութեան ուսնուան կանգնուի այս կոթողն . . . : Եղջս մեծ ունինք որ մեր հին եւ նոր գրասէր բարեկամներն՝ անխտրաբար, կը նետեն իրենց լուծան այս համագլխային զանձարանը, որ պիտի ըլլայ միանգամայն սկիզբ իւր նոր 25ամեայ կենքին սկսելու»:

Դրամագլխոյն յաճախութիւնը պիտի ըլլայ նաեւ պայծառութիւնն ապագայ «Հանդէս»-ն: Նր բաղձայինք ոչ միայն այժմեան ծրագրով տեսնել ապագայ «Հանդէս»-ն, այլ եւ աւելի ծաղկած, աւելի ընդարձակուած:

Նր բաղձայինք տեսնել ապագայ «Հանդէս»-ն նաեւ պատկերագրող՝ հայ աշխարհի, արուեստի, ազգագրական տեսարաններով:

Նր բաղձայինք որ սար «Հանդէս»-ն իւր թուերուն հետ նաեւ ինքնակաց հատորներ՝ ուսումնական գրքերու, Ձեռագրաց ցուցակներու, փոխանակ այսպիսիներով բեռնաւորելու իւր էջերը:

Վերջապէս ըլլար ի վիճակի «Հանդէս»-ն վարձատրութեամբ քաջալերել իւր աշխատակիցները:

Բաղձանքներ, պահանջներ, գործնք միայն Թաթի կողմէն գրամագլխով ապահովեալ Նմրագրութիւն մը կրնայ արդիւնաւորել հայ ազգին համար:

ՆՍՐԱՍԳՐՈՂԻԹ ԻՆՆ